

Magyar Ápolók Napja

TISÓCZKI EVELIN, DR. BALOGH ZOLTÁN PhD

ÖSSZEFOGLALÁS

2022. február 19-én ünnepeltük Kossuth Zsuzsanna első országos főápoló születésének 205. évfordulóját. Kossuth Zsuzsannát nagyfokú empátia, önfeláldozás, példaértékű magatartás és hivatástudat jellemezte. Megalapozta az ápolás és betegellátás folyamatait, kiemelkedő szakmai munkásságot végzett egész életében. Nem tett különbséget ember és ember között, csakis a szenvedő beteget látta minden egyes katonában és sérültben. Életét áldozta hivatásáért. A Magyar Ápolási Egyesület 1998-ban Kossuth Zsuzsanna-emlékérmét alapított a szabadságharc 150. évfordulójának évében, amelyet minden év február 19-én adományoznak oda.

Kulcsszavak: Kossuth Zsuzsanna, betegápolás, tábori kórház, főápoló, emlékérem

Hungarian Nurses Day

Evelin TISÓCZKI, Zoltán BALOGH PhD

SUMMARY

On February 19, 2022 We celebrate the 205th anniversary of the birth of the first national matronage (head nurse), Zsuzsanna Kossuth. Zsuzsanna Kossuth was characterized by a high degree of empathy, self-sacrifice, exemplary behaviour, and professionalism. She laid the foundation for the processes of nursing and patient care and performed outstanding professional work throughout his life. She made no distinction between man and man, she only saw the suffering patient, in every soldier and injured. She sacrificed his life for his profession. The Hungarian Nursing Association founded the Zsuzsanna Kossuth commemorative medal in 1998, the year of the 150th anniversary of the War of Independence, which is donated every year on February 19.

Keywords: Zsuzsanna Kossuth, nursing, field-hospital, matronage (head-nurse), medallion

TISÓCZKI Evelin, PhD hallgató,
Semmelweis Egyetem Doktori Iskola, osztályvezető főnövér,
Pest Megyei Flór Ferenc Kórház
ORCID-azonosító:
0000-0002-5583-9829

DR. BALOGH Zoltán PhD
tanszékvezető, főiskolai tanár,
Semmelweis Egyetem
Egészségtudományi Kar
elnök, Magyar Egészségügyi
Szakdolgozói Kamara
ORCID-azonosító:
0000-0002-1202-1111

Levelező szerző

(correspondent):

Tisóczy Evelin

E-mail cím:

tisoczkievelin@gmail.com

Beérkezett: 2021. április. 22.

Elfogadva: 2021. szeptember. 23.

 | Hungarian | <https://doi.org/10.55608/nover.35.0001> | www.eLitMed.hu

Bevezetés

A Magyar Ápolási Egyesület kezdeményezésére, a Magyar Egészségügyi Szakdolgozói Kamara támogatásával a magyar Országgyűlés 2014-ben február 19-ét, Kossuth Zsuzsanna születésének napját a magyar ápolók napjának nyilvánította. Idén a születési évforduló 205. évét ünnepli az ápolói társadalom. Magyarország legelső főápolója 1817. február 19-én született Sátoraljaújhelyen, ahol édesapja ügyvédként tevékenykedett (**1. kép**). Kossuth Lajos (a történelemből ismert „legnagyobb magyar”) legkisebb húga volt, aki mindenben támogatta bátyja politikai aktivitását.

Kossuth Zsuzsanna hivatása és élete

Zsuzsanna legelső alkalommal fiatalon, 1831-ben találkozott az emberi szenvedéssel, amikor Északkelet-Magyarországon súlyos kolerajárvány tört ki. A járvány idején együtt dolgozott a két testvér, ahol

1. kép: Kossuth Zsuzsanna, a nő, aki megelőzte korát (Forrás: URL1)

Kossuth Zsuzsanna a vesztégzárban lévő betegeket, beleértve a koleragyánús betegeket is ápolta.

A kolera ebben az időben nagyon nehezen gyó-

gyítható betegség volt. A hatóságok azzal próbáltak védekezni, hogy fertőtlenítették a kutakat, valamint különböző területeket zártak le. Ezek az intézkedések különféle zavargásokhoz vezettek. Kossuth Lajos húga a kolerajárvány idején nagy tapasztalatot szerzett a betegápolás területén, amit később kamatoztatni tudott.

Flór Ferenc (a Rókus Kórház korábbi igazgatója) vezetésével 1849 elején újraszervezték a honvédség egészségügyi osztályát, és Kossuth Lajos (2. kép) 1849. április 16-án „az összes tábori kórházak főápolónőjének” hűgát nevezte ki.

A tábori kórházakban olyan korszerű módszereket próbáltak bevezetni, mint a sebesültek és a fertőző betegek elkülönítése vagy a műtétek altatással történő végrehajtása. A főápolónő hamar felismerte, hogy a kórházak száma nem lesz elegendő, ezért pár hónap leforgása alatt 72 tábori kórház kialakításában vett részt. Kulcskérdéssé vált a sérültek ellátásában résztvevők száma, valamint a felszerelés mennyisége is. A férfiak a fronton harcoltak (sajnos sokan mártírhálált haltak), a nőket pedig bevonták a betegellátás folyamataiba. Először a főápoló ismerte fel annak a tényét, hogy nagyon kevés a kórházakban dolgozó ápolók létszáma, ezért felhívta a magyar nők figyelmét arra, hogy önkéntesként jelentkezzenek a tábori kórházakba. Vegyenek részt a betegek ápolásában, sebesültek ellátásában és segítsenek eszközöket ké-

2. kép: Kossuth Lajos (Forrás: URL2)

3. kép: Meszlényi-Kossuth Zsuzsánna felhívása (Forrás: Pesti Hírlap 1849. május 13.)

Honleányok, testvéreim!

A haza és vődöinek szenvedései munkára szólítanak. A kiáltó szükség és hooleányi buzgalom kiragadának szerény körömből, egy országos feladat megoldására. Kileptem a cselekvés terére, feledve parányiságomat, feledve, hogy egyes erő nyomtalanul vegyül el, mint atom a mindenség tömegében.

Hozzátok fordulok hát hazám leányai, támogatásért nehéz pályámon; a kötelesség vezetendő, az öntudat követni fogja lépteiteket; hiszen minket nőkül isten is azért teremtett, hogy letöröljük homlokaikról a verejték cseppeit azoknak, kik elfáradának az élet utjain.

Felhívlak tehát benneteket; egyesüljete akaratban és tetteben, hű akaratom és fáradhatlan törekvésem támogatására, szabadságharcosaink szenvedésének oryhitése körül.

Ne várjátok hivatalos kiküldetéseket, ne várjátok a rendszabályok kihirdetését. Egy a veszély, a haza elvesztése; egy akarat lelkesíti nemes hadseregünket, az a haza megmentése; egy legyen tehát bennünk is az akarat, felteresni a szenvedést, és oryhiteni azt.

Minden nő, ki erőt érez magában, keresse fel a helyben vagy vidéken levő kórházakat. Ha elhagyott állapotban szűkölködve, minden kényelmi cikk nélkül találja azokat, szőltsa fel a legközelebbi polgári hatóságot, legyen az kormánybiztosi, megyei vagy városi hatóság, a kórházi szükséges készletek beszerzésére, ha a körülmények úgy kívánják requisitio utján is. Hivathoztatok ezen felhívásomra, mellyben ezennel hazafiai kötelességül tüzöm ki az illetőknek a közremunkálást.

Ha valaki vánkoston pihenő egészséges álmát megvéltett hajlékában, vegye ki feje alól, és adja azoknak, kik sebben és nehéz szenvedésekben sinlődaek a haza megmentésének nehéz munkája után.

Es ha akár a hatóságok, akár a kórházi igazgató ezennélyzet által gátoltatást vagy erélytelenséget tapasztalának a közremunkálásban, tegyete nekem rögtön jelentést, hogy eszközölhessem azon egyéneknek méltóbbak-rali felcsereltetését.

Es ha megkezditek o nehéz, de szivemelő kötelesség teljesítését, ne csüggedjete, és ne lépjete le, mig egyetlen ellenség lesz, ki ellen honfiainknak küzdeniök kell.

Egyesüljete városokint, kerületenkint, és osszátok fel magatok körött a munka napjait, minden perczen ápoló gondal örökjete a szabadságért szenvedőknek még álmai fölött is.

En szerte utazom a hazában, hova szent kötelességem bí; én felfoglak titokot keresni, és megosókolandom a kezet, melly megelőzött honvédeink sebeinek bekötésében.

Kelt Debreczenben, május 7. 1849.

Meszlényi-Kossuth Zsuzsánna,
A tábori kórházak főápolónője.

szíteni, amelyek elengedhetetlen részét képezték a betegellátásnak (például kötszerek) (3. kép).

Nagy létszámban sikerült ápolónőket toboroznia. A fizikai segítségnyújtás mellett kiemelkedően fontosnak vélte a betegek lelki gondozását is. Egyaránt nagy hivatástudattal ápolta a sérült magyar, osztrák és orosz katonákat: „Nem tett különbséget közöttük, a sérült katonák később úgy emlékeztek meg róla, hogy anyai

4. kép: Barna Ignác orvos (Forrás: URL3)

5. kép: Kossuth Zsuzsanna Díj
(Forrás: URL4)

*szeretettel bánt velük egytől egyig.
Nem az ellenséget látta bennük,
hanem a szenvedő embert.”*

Tüdőbaja egyre súlyosabbá vált, mégis járta az országot, meglátogatta a táborigazságot és ápolta a betegeket. Barna Ignác orvossal (aki segítője volt) mindent megtettek azért, hogy javítsanak a kórházi feltételeken (4. kép).

Hivatásából adódó tapasztalatai révén felvetődött az ápolók szakmai szakképzésének igénye is. Ennek bevezetésére már részletes tervet dolgoztak ki, ami sajnos a szabadságharc bukása miatt már nem tudott megvalósulni. A főápolónőnek viszont sikerült olyan alapokat teremteni, amely nagyban hozzásegítette a magyar ápolás további fejlődését és kialakulását.

A háború elvesztése után Kossuth Zsuzsanna kénytelen volt elhagyni az országot. Első útja Belgiumba vezetett, majd az Amerikai Egyesült Államokba. Száműzetését nagyfokú szegénységben, betegségben és kiszolgáltatottságban töltötte. 1854. június 29-én New Yorkban halt meg.

Emlékdíj alapítása a szabadságharc 150. évfordulójának tiszteletére

A Magyar Ápolási Egyesület a szabadságharc 150. évfordulójának évében Kossuth Zsuzsanna emlékének megőrzésére emlékdíjat alapított. A díj ezüstmű készült, ovális alakú, arannyal fúttatott plakett és kitűző, rajta látható Kossuth Zsuzsanna neve és arcképe, valamint a Magyar Ápolási Egyesület felirat. A Magyar Ápolók Napján évente egyszer adományozzák minden év február 19-én, maximum három elismert ápolási szakember részére (5. kép).

Emlékérme kibocsátása Kossuth Zsuzsanna születésének 200. évfordulója alkalmából

Kossuth Zsuzsanna születésének 200. évfordulója alkalmából a Magyar Egészségügyi Szakdolgozói Kamara kezdeményezésére a Magyar Nemzeti Bank 10 000 Ft címletű ezüst emlékérmét és annak 2000

Ft címletű színesfém változatát bocsátotta ki, amelynek bemutatására 2017. február 17-én, a Magyar Ápolók Napja központi ünnepségén került sor.

Ezek az emlékérmek az országunk törvényes fizetőeszközei, viszont forgalmi célokat nem szolgálnak. Az emlékérmeket Eröss Ildikó szobrászművész tervezte (6. kép).

Összefoglalás

Ápolói tevékenysége és szerzett tapasztalatai alapján elkezdtek különböző tervek kidolgozni az ápolók szakmai szakképzésével kapcsolatban, de sajnos az 1848-1849-es forradalom és szabadságharc elesése miatt a bevezetése nem valósulhatott meg.

6. kép: Kossuth Zsuzsanna ezüst emlékérem
(Forrás: URL5)

Kossuth Zsuzsannának köszönheti ma az ápolói társadalom ennek a hivatásnak az alapjait. Ezek az alapok nagyban hozzájárultak ahhoz, hogy a magyar ápolás fejlődhesen.

Kossuth Zsuzsanna munkássága, élete, amelyet az emberek szolgálatában töltött, minden egészségügyi dolgozó számára példaértékű lehet. Az önfeláldozás, hivatástudat, empátia jellemezte. Munkásságának csúcspontját a forradalom és szabadságharc idején sikerült elérnie, mert olyan színvonalas betegápolási rendszert hozott létre, ami nemcsak Magyarországon, hanem egész Európában egyedülálló és kivételes volt. Pár év elteltével ugyanezt a munkát végezte az angol Florence Nightingale is a krími háború idején, aki világszerte ismert és elismert, szimbolikus alakja az ápolás területének (7. kép).

Kossuth Zsuzsanna az 1848-1849-es szabadságharcban a hadi sérültek ellátása során tanúsított magatartása például szolgálhat a jelen kor egészségügyi rendszerében dolgozó ápolóknak is. Felhívta a figyelmet arra, hogy hivatását csak úgy tudta sikeresen ellátni, hogy bírta az akkori kormányzat teljes támogatását, valamint az orvosok pártfogását. Fontos megemlíteni, hogy a főápoló sikeresen meg tudta szólítani a társadalmat annak érdekében, hogy munkájukat anyagilag és erkölcsileg is elismerjék.

Jelen helyzetben szintén szükség lenne a Kossuth Zsuzsanna által képviselt gondolkodásra, hozzáállásra. Fontos lenne, hogy a hiányszakmákat (például ápoló, szakápoló) megszüntessék, de legalábbis csökkentsék ennek a mértékét. Kiemelten fontos részét

7. kép: Florence Nightingale (Forrás: URL7)

képezne országos szinten egyfajta kampány elindítása annak érdekében, hogy többen válasszák az ápolói pályát. Kiemelkedően fontos lenne kivívni az egészségügyi szakdolgozók megbecsülését, és a szakdolgozói életpályát ismét vonzóvá tenni.

Irodalomjegyzék

- Balogh, Z. (2017). Kétszáz éve született Kossuth Zsuzsanna, Magyarország első főápolója. *Nővér*, 30(1), 1-5.
- Cziglényi B. (2017). Egy özvegyasszony szabadságharca - 200 éve született Kossuth Zsuzsanna. Retrieved 2022-02-09, from: <https://elitmed.hu/kiadvanyaink/lege-artis-medicinae/egy-ozvegyasszony-szabadsagharca-200-eve-szuletett-kossuth-zsuzsanna>
- Doba É. Florence Nightingale. A lámpás hölgy. Retrieved 2022-02-09, from <https://www.ujakropolisz.hu/cikk/florence-nightingale-lampas-holgy>
- Földes É., Szabó E. (1944). A magyar szabadság ismeretlen hőnőjének élete és levelei. A szerző kiadása. Budapest
- Kertész, E. (1983). Kossuth Zsuzsanna. Kossuth Könyvkiadó, Budapest
- MESZK (2017). Kossuth Zsuzsanna emlékévk. Retrieved: 2022-02-09, from http://www.meszk.hu/info.aspx?sp=2&web_id=
- Magyar Ápolók Napja. A díjról. Retrieved: 2022-02-09, from: <https://magyarapolasi Egyesulet.hu/kossuth-zsuzsanna-dij/>
- Magyar Ápolók Napja. Retrieved 2022-02-09, from: <http://aranyanyu.hu/hirek/magyar-apolok-napja>
- Mucha M.K., Balogh, Z., Bugarszki, M. (2009). Két évtized - a Magyar Ápolási Egyesület hiteles története. Magyar Ápolási Egyesület, Budapest
- Osváth, Zs. (1961). A betegápolás regénye a magyar szabadságharcban. Medicina Egészségügyi Könyvkiadó, Budapest
- Rabati, M. (2005). Meszlényiné Kossuth Zsuzsanna 1817-1854. In Rabati M. Dokumentumok a Kossuth család életéből (pp. 13-50). Novoprint Bt., Budapest
- Vártokné, F.R. (2014). Kossuth Zsuzsanna szellemi öröksége. Magyar Ápolási Egyesület, Budapest
- URL1: Kossuth Zsuzsanna, Meszlényi Rudolfné. https://hu.wikipedia.org/wiki/Kossuth_Zsuzsanna#/media/F%C3%A1jl:Kossuth_Zsuzsanna.jpg
- URL2: Kossuth Lajos. <http://www.keresztenyelet.hu/wp-content/uploads/2018/01/Kossuth-Lajos.jpg>
- URL3: Barna Ignác. [https://hu.wikipedia.org/wiki/Barna_Ign%C3%A1c_\(orvos\)#/media/F%C3%A1jl:Barna_Ign%C3%A1c_orvos_arck%C3%A9pe_VU.jpg](https://hu.wikipedia.org/wiki/Barna_Ign%C3%A1c_(orvos)#/media/F%C3%A1jl:Barna_Ign%C3%A1c_orvos_arck%C3%A9pe_VU.jpg)
- URL4: <http://magyarapolasi Egyesulet.hu/wp-content/uploads/2016/12/KZS21.jpg>
- URL5: <https://penzvero.hu/termek/2017-evi-kossuth-zsuzsanna-ezst-emlekerme-pp/>
- URL6: Florence_Nightingale. [https://en.wikipedia.org/wiki/Florence_Nightingale#/media/File:Florence_Nightingale_\(H_Hering_NPG_x82368\).jpg](https://en.wikipedia.org/wiki/Florence_Nightingale#/media/File:Florence_Nightingale_(H_Hering_NPG_x82368).jpg)